

Ами да! (Смее се). Така си е... Доста съм учил, стигнах даже до докторска дисертация... Изучавах езерния планктон. Но винаги съм свирил на цигулка. А и научната работа малко ме... как да ти кажа... Начинът, по който се бачка във Франция доста ме разочарова... Всеки сам за себе си, няма колективни изследвания, няма интердисциплинарен подход... Така и заряхах дисертацията и институтта, в който работих. Какво да ти кажа... С жена ми е същата работа: онзи ден защити дипломната си дисертация върху таоизма - тя е с китайски произход... и сега какво? Нищо. Дай да не говорим за научната работа!...

Ти вече говори за това как работите: спомням си, че първият ви албум се казва Пътни записки (Notes de voyage) - точно както си го представях: пътувате, запомняте ритми и мелодии, пречупвате ги през вашата лична музикална призма и ги донасяте вкъщи... По пътя на циганите...

Надали може да се каже, че съществува циганска музика в истинския смисъл на думата. Има всъщност цигански начин на свирене, *gypsy touch*, ако щеш. Изключение правят песните. Знаеш ли, че ромите имат дълбоко техни песни, които никой не е чувал: т. е. те не излизат извън общността. Това са едни много интересни бавни ритуални песнопения - често импровизирани - но тях никой не ги е чувал, никой не ги знае... Всичко останало, те в крайна сметка са го взели от другите народи - за да печелят пари, разбира се, защото все пак е трябвало да се прехранват, т. е. да свирят музика, която хората обичат да слушат. Но в цялата тази работа те се открояват с изпълнението си: в интерпретацията, в общуването, в допира с инструмента е циганското. Например звукът на един - да речем - гръцки циганин, който свиря на бузуки, няма нищо общо със звука на един грък, който свиря на същия инструмент. Начинът им на свирене е съвсем различен. Главно във фразирането, да, фразирането им е различно на циганите. И за мен това е нещо много важно. Често има хора, които идват да ни чуят и след това ни упрекват: Всичко

ви е хубаво, само дето свирите като цигани...

Като обуга, така ли?

Не, в никакъв случай!... Но много зависи дали самите те са цигани или не. (Смях). Ако са цигани, ни казват: само така трябва да се свиря, продължавайте! Но за другите, да свирите като циганин означава да свирите с краката! (Смях). И затова фолклористите хич не обичат циганите. Спомням си една статия, в която Замфир (известния румънски музикант), обвиняваше циганите, че са изцяло изпортили румънското фолклорно богатство... Ето го голямото недоразумение. Аз нямам нищо против някой да систематизира фолклорното богатство на дадена страна - защо не? А и нямам нищо против да прочета в дадена статия, че едн кое си парче се е свирело в едн коя си местност, от едн кой си музикант, в едн коя си епоха: но това не значи, че и аз трябва да го свиря по този начин. Нищо против нямам изследванията на фолклориста, но да сме наясно: едно е да си музикант, друго е да си етномузиколог. Аз съм музикант и това ми дава право да свиря както ви се свиря, и щом съм музикант, имам и правото да преобразявам и музиката, която свиря.

fratelli F. Castelli
per la mia zia Fernanda Capelli

pour sommes tous frères
d'amour et de liberté
blancs, noirs, jaunes, rouges
sommes tous ensemble

vie, vie, vie
danse, danse pour nous
vole, vole vite
vole, vole, vole

Ако не бяха циганите, знаеш ли колко мелодии биха потънали в забрава? Ако ни бяха те, знаеш ли колко биха напразно изчезнали от музикалната ни памет? Както някои от еврейските мелодии например. Докато благодарение на циганите те продължават и сега да прескачат границите - къде на годеж, къде на сватба, къде на погребение... Макар и променени, това са мелодии, които са свирени векове, а тези парчета колкото повече ги импрови-

зираш, те толкова повече заживяват нов живот. И така се запазват и идват до нашите уши.

Но циганите в отношенията си към музиката, се отличават коренно от нас. Да си го кажем. Един циганин е музикант, защото баща му е бил музикант, дядо му е бил музикант, и т. н. - тъй както ти, ако беше водопроводчик, защото баща ти и дядо ти са били водопроводчици. Така е. А и те много рядко се замислят върху това, което вършат: тях, това, което всъщност ги занимава - виж какви невероятни музиканти са само! - е самата музика, музиката сама за себе си и нищо друго. При циганите няма никаква дистанция между тях и музиката, която свирят. Или много рядко. Както и размисъл. Те просто свирят, свирят... за да спечелят някой франк, разбира се, понякога и заради самата музика, но ако им хрумне да поиграят бiliarд или да отидат на риба - като Джанго - зарязват инструмента и не можеш да ги догониш. Знаеш ли колко пъти Грапели си е скубал косите, докато чака Джанго, който вместо в залата е бил голу на реката?!... А бе ако щеш: музикантът си е музикант и толкоз. Без пози и теории. И на музиканта ако му

Na Mi Naz Ouni

Les beaux jours sont venus au printemps
Les roses ont envahi les vallées
Ma bien aimée se promène
Vêtue de ses plus beaux habits

Elle a du charme
Dans ses mains un nez
Elle en joue en se promenant
Et devient gazelle à mes yeux

Un vol d'oiselette se pose sur le pré
Le rossignol apparaît, enlace la rose.
Mille beautés, mille savants
Ne pourraient comprendre
La douleur de mon cœur

Achough Cheram

хрумне нещо друго - той го прави, без да се замисля за музика, договори и т. н. Той е просто част от живота на хората, това е.

Мен това най ми харесва, да ти кажа честно: този начин да си създаваш приятели навсякъде, където си. Да, да, това за мен е повече вид приятелство, вид отношение към околните, отколкото музикантски каприз. Невероятно трогателно е това приятелство: то е винаги възможно и повторимо.

(...продължава в бр. 5)